

Разпределение на наличното население по грамотност и матерен език - 1920 г.³⁵

Грамотност	Български език		Турски, татарски и цигански език	
	мъже	жени	мъже	жени
Грамотни	1 254 830	758 509	37 742	13 491
Само четат и пишат	4 843	2 908	1 679	1 138
Неграмотни	751 098	1 263 467	268 090	286 307
Непоказани	2 825	2 696	346	111

Същото разпределение - 1926 г.³⁶

Грамотност	Български език		Турски, татарски и цигански език	
	мъже	жени	мъже	жени
Грамотни	1 478 414	960 576	58 004	20 120
Само четат и пишат	5 113	3 402	2 288	1 853
Неграмотни	804 513	1 333 579	290 459	321 297
Непоказани	12	11	3	–

Образователната картина сред инородното население (и по-специално сред нашите роми) се изменя коренно едва след 9 септември 1944 година, - и то за изключително кратки времеви отрязъци. Така например, ако през 1946 г. 80,7 на сто от циганите на възраст 15-59 години все още са неграмотни³⁷, то през 1980 г. неграмотността на същите спада на 11,1 на сто.³⁸ Ако през 1946 г. сред ромите основно и начално образование имат съответно 1,5% и 8,7% от тях, то през 1980 г. тези проценти нарастват съответно на 40,0% и 31,4%. Нещо повече. Ако през 1946 г. преброяването не отбелязва нито един циганин с висше и средно образование³⁹, то през

³⁵ Данните са взети от "Общи резултати от преброяването на населението в царство България на 31.XII.1920 г.", книга I, С., 1927 г.

³⁶ Данните са взети от "Общи резултати от преброяването на населението в царство България на 31.XII.1926 г.", книга I, С., 1931 г.

³⁷ Виж: "Резултати от преброяването на населението на 31.XII.1946 г.", Изд. на ДУИ, С., 1970, кн. II.

³⁸ Данните са взети от строго секретно изследване, на което ще се спра подробно в следващия параграф.

³⁹ Вероятно предишните и това преброяване не са успели да обхванат единичните случаи на цигани със средно образование: "На пръсти се броят циганите преди 9.IX.1944 г. като Жельо Коев Стойчев, който